

N:o 47.

Ank. till Riksd. kansli den 24 april 1903, kl. 12 midd.

Betänkande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Konungen i syfte, att medgifvande ej må lämnas att å staten tillhörig mark utskänka brännvin eller andra destillerade spirituösa drycker.

(2:a A.)

I en inom Första Kammaren väckt motion, n:o 9, har herr *K. G. Bildt* hemställt,

»att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t an hålla om sådan ändring i »Kungl. Maj:ts nådiga förordning angående villkoren för försäljning af brännvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker af den 24 maj 1895», att rättighet till utskänkning ej vidare må medgifvas hvarken åt person, som ämnar utöfva sådan å staten tillhörig mark, eller åt person, som utöfvat utskänkingsrättighet å sådan mark, sedan tiden för hans nyttjanderätt till marken gått till ända.»

Till stöd för hvad sålunda föreslagits har motionären anført följande.

»Under en lång tidrymd har lagstiftningen i vårt land sökt ordna utskänkingsväsendet och därvid mer och mer inträngt i detaljer, i den mån så kräfts af praktiska hänsyn. Sålunda ha på detta område den enskildes vilja och frihet alltmer inskränkts och fått vika för det allmännas kraf. I häfdandet af denna grundsats ha de två senaste Riks-

dagarne till och med i skrifvelse till Kungl. Maj:t framhållit önskvärdheten af att försvåra åtkomsten af öl för en särskild kategori af medborgare, nämligen arméns manskap. Om denna fråga skall jag dock här ej uttala mig vidare än att antyda, hurusom dess lyckliga och fullständiga lösning möjligen borde medföra, att utskänkingsställen ej må finnas omedelbart utanför kasernområdena. För öfrigt är det en känd sak, att ett utskänkingsställes läge är af största betydelse för frekvensen. De myndigheter, som skola medgifva utskänkingsrättigheter, beakta kanske detta förhållande, men man ser dock, huru de enklare utskänkingsställena smyga sig så nära som möjligt intill kaserner och fabriker, medan de finare intaga städernas bästa lägen och de vackraste punkterna i deras omgifningar. Men ofta träder sträfvet att förflytta ett utskänkingsställe från en plats, där det utöfvar ogynnsamt inflytande, på ett hinder af alldeles särskild natur: marken tillhör staten, som mot afgäld upplåter densamma. Det skulle förefalla egendomligt, om staten, som möjligen kommer att anbefalla inskränkning i eller förbjuda servering af öl inom ett marketenteri, strax i närheten själf upplåter sitt område till fullständig utskänkingsrörelse.

Det skulle vara oförenligt med statens ställning icke blott att så förfara, utan äfven att öfver hufvud på något sätt draga vinst af utskänkingsrörelse. Då emellertid för närvarande utsikt icke torde finnas för att genast med framgång genomföra häfdandet af ett sådant åskådningssätt, skall jag icke nu framställa önskan om förbud för all utskänkingsrörelse å mark, tillhörande det allmänna, utan inskränka mig till att väcka fråga allenast därom, att utskänkingsställe å statens mark icke må nyinrättas eller — då tid för nyttjanderätt utgår — förnyas.»

För utredning af föreliggande ärende har bevillningsutskottet ansett nödigt att införskaffa upplysning om antalet af å statens mark befintliga rättigheter till utskänkning af brännvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker. Utskottet har för sådant ändamål utverkat Kungl. Maj:ts befallning till öfverståthållareämbetet och Konungens samtliga befallningshafvande att i sagda hänseende till utskottet inkomma med vederbörliga uppgifter. Af dessa uppgifter jämte de öfriga upplysningar, utskottet i ärendet inhämtat, framgår, att utskänkingsrättigheter af ifrågavarande beskaffenhet förefinnas allenast

inom Stockholms stad samt inom Stockholms, Södermanlands, Skaraborgs, Kristianstads och Jämtlands län.

I Stockholm innehafves rättigheten till all brännvinsutskänkning af »aktiebolaget Göteborgssystemet i Stockholm», hvilket bolag försäljningsåret 1 oktober 1902—1 oktober 1903 till sitt förfogande har 150 utskänkingsrättigheter. Af dessa rättigheter har bolaget genom af öfverståthållareämbetet godkända kontrakt å enskilda personer öfverlåtit 86, däraf 14 utöfvas å kronans mark, nämligen å Operakällaren vid Karl XII:s torg, Blanchs café och Café Viktoria vid Karl XIII:s torg, i bazarbyggnaden vid Norrbro, å lägenheten »Blåsut» på Kastellholmen, å Lidingöbro vårdshus på lägenheten Lidingöbro, å Djurgårdsbrunnns vårdshus vid Djurgårdsbrunn, å Lilla Hasselbacken i kvarteret n:o 16 Djurgården samt å Novilla, Alhambra, Tivoli, Bellmansro, Sirishof och Hasselbacken på Kungl. Djurgården. Därjämte har öfverståthållareämbetet jämlikt § 13 mom. 1 i gällande brännvinsförsäljningsförordning den 24 maj 1895 meddelat två tillfälliga rättigheter till utskänkning af brännvin å statens mark, nämligen den ena inom riksdagshuset och den andra inom dramatiska teatern.

Inom Stockholms län finnas tillhopa fem rättigheter till brännvinsutskänkning å kronans mark, nämligen en vid Malmen å Drottningholms kungsgård inom Lofö socken, en å kronhemmanet Stallmästaregården och en å Ulriksdals kungsgårds ägor, båda inom Solna socken, samt två i staden Vaxholm.

Under en följd af år har utskänkingsrättighet af ifrågavarande beskaffenhet enligt ofvan åberopade lagrum meddelats till utöfning under sommarmånaderna å lägenheten Djurgården under Eskilstuna kungsladugård i Klosters socken och Södermanlands län, hvilken lägenhet jämlikt kungl. brefvet den 31 maj 1861 upplåtits åt staden Eskilstuna att användas till lustpark. Enligt hvad Konungens befallningshafvande i Södermanlands län upplyst, ingår förenämnda lägenhet i den del af kungsladugårdens egor, hvilken skall försäljas till Eskilstuna enligt Riksdagens under nästlidne gårdag fattade beslut.

Af de inom Kristianstads län för närvarande gällande brännvinsutskänkingsrättigheter utöfvas icke någon annan å statens mark än den innehafvaren af Spångens gästgifvaregård för tre år från den 1 november 1901 medgifna utskänkingsrättighet, hvilken delvis lärers idkas å mark, tillhörig kronan.

Inom Skaraborgs län meddelade Konungens befallningshafvande genom resolution den 15 april 1902 tillstånd till brännvinsutskänkning för tiden från och med den 1 maj till och med den 30 september

sagda år i den från Marieholms kungsgård afskilda och till staden Mariestad på arrende upplåtna så kallade Alehagen i Leksbergs socken. Huruvida enahanda utskänkning skall förekomma jämväl innevarande år, är icke utskottet bekant.

Alltsedan år 1898 har innehafvaren af den på statens järnvägars område invid Åre järnvägsstation belägna »Åre restaurant», jämlikt § 13 mom. 1 brännvinsförsäljningsförordningen, årligen undfått rättighet till brännvinsutskänkning å restauranten under sommarmånaderna till resande, turister och i Åre socken sig uppehållande kurgäster, men ej till i Åre eller angränsande kommuner bosatta eller anställda personer.

De skäl, motionären till stöd för sitt förslag anført, gifva vid handen, att hans motion hufvudsakligen föranledts af omsorg om nykterheten bland arméns manskap. Motionären erinrar till en början om att de två senaste Riksdagarne i skrivelser till Kungl. Maj:t framhållit det önskvärda däri, att tillgången på maltdrycker blefve för berörda manskap försvåradt, och han framhåller sedan, att befrämjandet af nykterheten i förevarande hänseende enligt hans förmenande borde medföra en sträfvand, att utskänkingsställen icke finge inrättas i närheten af kasernområde. Det vore oförenligt med statens värdighet att i trakten intill ett dylikt område upplåta plats för en fullständig utskänkingsrörelse samtidigt därmed, att, såsom möjligen komme att ske, inskränkning i eller förbud för ölutskänkning inom ett marketenteri anbefalldes. Staten borde därför gå i spetsen för sträfvandena att undanröja den fara för krigsfolket, som låge i möjligheten att erhålla spritdrycker i närheten af kasernområde, och för sådant ändamål borde ett förbud i den riktning, motionären föreslagit, komma till stånd.

Bevillningsutskottet finner för sin del syftet i förevarande motion vara synnerligen behjärtansvärdt, men utskottet kan likväl icke tillstyrka den ändring i gällande brännvinsförsäljningsförordning, som motionären föreslagit. Såsom af ofvanstående utredning framgår, är antalet rättigheter till utskänkning af spritdrycker å kronans mark för närvarande ringa, och af de förefintliga rättigheterna är det, såvidt utskottet har sig bekant, allenast några af de i Stockholm varande rättigheterna äfvensom de två rättigheterna i Vaxholm samt utskänkningen å Spångens gästgifvaregård, hvilka utöfvas å ort i närheten af kasern eller mötesplats. Vid sådant förhållande och då en undantagsbestämmelse

af den art motionären föreslagit ingalunda förhindrar uppkomsten af utskänkningsställen å enskild mark i närheten af kasern eller mötesplats, torde en förändring af åberopade förordning i det af motionären angifna syfte icke leda till det af honom åsyftade resultat. Bevillningsutskottet håller nämligen för sin del före, att det af motionären afsedda syftemålet lämpligast ernås genom en samverkan emellan vederbörande militärbefäl och de myndigheter, som hafva att handlägga fråga om beviljande af rättighet till utskänkning af spritdrycker, så att dylika rättigheter såvidt möjligt icke komme att utöfvas i trakten af kaserner eller mötesplatser. Särskildt synas de kommunala myndigheterna från ordningssynpunkt böra hafva stort intresse af en sådan sakernas ordning, och dessa myndigheters medverkan i berörda hänseende torde därför i de flesta fall kunna af militärbefälet påräknas. Enligt § 8 mom. 2 i gällande brännvinsförsäljningsförordning eger magistrat att, därest föreskrift i sådant hänseende anses nödig, i sitt årliga till Konungens befallningshafvande afgifna förslag om försäljningsställets antal angifva den trakt inom staden, där försäljningsställe må finnas, och jämlikt § 10 mom. 1 skall kommunalnämnd, när förslag väckts om inrättande af utskänkningsställe inom socknen, afgifva yttrande och däri, om bifall till utskänkningsstället för högst tre år tillstyrkes, utsätta den trakt inom socknen, där den må äga rum.

Slutligen vill bevillningsutskottet erinra om den vederbörande polismyndighet och kommunalnämnd enligt § 35 i förenämnda förordning åliggande skyldighet att tillse ordningen å utskänkningsställe; sagda myndigheter kunna tillfälligtvis anbefalla stängning af lokalen och rörelsens inställande, när störande ordning förekommer eller anledning föreligger att sådan befara. Förekomma å utskänkningsställe vid särskilda tillfällen oordningar af den art, att innehafvaren af rättigheten icke kan anses fortfarande lämplig att densamma utöfva, må Konungens befallningshafvande, jämlikt sistnämnda §, efter anmälan i stad af magistraten eller stadsfullmäktige och å landet af socknens eller angränsande sockens kommunalnämnd, efter vederbörlig undersökning, äga att förenämnda rättighet inskränka eller indraga eller ock innehafvaren därifrån skilja.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer bevillningsutskottet,

att herr Bildts förevarande motion om skrivelse till Konungen i syfte, att medgifvande ej må lämnas

att å staten tillhörig mark utskänka brännvin eller andra destillerade spirituösa drycker, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 23 april 1903.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Reservation

af herr *Beckman*, som anfört:

»I likhet med motionären anser jag det ur principiell synpunkt riktigast och med statens värdighet mest öfverensstämmande, om utskänkning af starka drycker alls icke ägde rum å staten tillhörig mark. Ett stadgande i sådant syfte torde dock för närvarande af praktiska skäl icke kunna tillstyrkas. Däremot synes det mig fullkomligt onödigt, att en utsträckning af sådana rättigheter tilläfvats skulle ifrågakomma. Jag anser därför, att utskottet med anledning af motionärens framställning i nu berörda afseende bort hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om sådan ändring i Kungl. Maj:ts nåd. förordning angående villkoren för försäljning af brännvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker af den 24 maj 1895, att rättighet till utskänkning af sådana drycker icke må — utöfver redan befintliga utskänkingsrättigheter — medgifvas å staten tillhörig mark.»

Herr *Almström* har begärt få antecknad, att han icke deltagit i behandlingen af detta ärende inom utskottet.